

Darea de seamă
despre activitatea științifico-organizatorică a academicianului
ALEXANDRU CIUBOTARU
Director de onoare, consultant științific
al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei
2013

În anul 2013 am finisat pregătirea primului și al II-lea volum și am pregătit volumul III al „Operelor alese”.

I. Activitatea științifico-organizatorică

1. La 1 aprilie 2013 la volanta președintelui Academiei de Științe a Moldovei a fost ascultată întrebarea: „Măsurile de înlăturare a încălcărilor financiare în activitatea Grădinii Botanice (Institut) a AȘM”. Raportor - directorul GB dr. A. Teleuță.

În luarea de cuvânt am propus să fie ascultată la Consiliu Suprem al AȘM informația: „Situția actuală și perspectiva dezvoltării Grădinii Botanice (Institut) în anii apropiați”. Propunerea a fost acceptată. S-a hotărât, ca această importantă întrebare să fie analizată la sfârșitul primei jumătăți a anului 2013, la adunarea generală a AȘM. Raportor a fost desemnat acad. A. Ciubotaru. A fost primită propunerea noastră ca întrebarea centrală să fie: ”Demararea proiectării și construcția Grădinii Botanice – etapa a II”.

Cu părere de rău, totul a rămas pe hîrtie, deoarece D-l director dr. A. Teleuță a stopat toată pornirea (din motivul, că probabil nu d-lui i-a fost încredințată). Așa dar întrebarea de o însemnătate vitală pentru Grădina Botanică a fost mușamalizată, așa cum s-a procedat și cu inițiativa de a prelungi construcția Grădinii Botanice la sudul Moldovei (or. Cahul) și la nord (or. Bălți), precum și cu activitățile concrete în organizarea filialei Grădinii Botanice în parcul „Țaul” din raionul Dondușeni.

2. În primele luni (I-II) am făcut ultimile corectări în conținutul fiecărui volum al „Operelor alese” în nouă volume, care se pregătesc în limba rusă, deoarece cele mai bine de 700 de lucrări științifice, dintre care și 25 de monografii, culegeri și al. sînt editate majoritatea în limba rusă. Mai facem o apreciere. Primele cinci volume (vol. I, II, III, IV, V) întrunesc rezultatele

experimentale și teoretice din domeniul cariologiei, embriologiei, citogeneticii și teoriei evoluționiste, în lumina problemei formulate de noi „Biologia reproducerii sexuate în lumea vegetală” (Биология половой репродукции в растительном мире).

II. Pregătirea și editarea lucrărilor științifice

În anul 2013 au fost finisate lucrările planificate pentru primul și al doilea volum ale „Operelor alese”.

1. **Volumul I. Prima parte** include: „Embriologia comparată a porumbului (*Zea mays L.*)” (Сравнительная эмбриология *Zea mays L.*).

Partea a doua: „Embriologia experimentală la porumb (*Zea mays L.*)”. (Экспериментальная эмбриология кукурузы (*Zea mays L.*)). În total=604 pagini, inclusiv 204 desene și fotografii originale.

În partea a treia sînt formulate de noi: (1) Conceptul ”Grăunciorul de polen - tubul polenic (GP-TP) - sistemă biologică deschisă”. (Пыльцевое зерно - пыльцевая трубка ПЗ-ПТ – биологически открытая система).(2) Principiile statutului morfo-funcțional al gametogenezei.(Принципы морфо-функционального статуса гаметогенеза).

În **partea a patra** a primului volum sînt incluse integral (cu anumite adăugări) 20 de articole în limba rusă și engleză, editate în anii precedenți (1960-1970).

2. **Volumul II** al „Operelor alese” include: „Embriologia ultrastructurală la porumb *Zea mays L.*”. (Ультроструктурная эмбриология кукурузы *Zea mays L.*). (Volumul II cuprinde integral teza de doctor habilitat (1970)). În volumul II mai sînt incluse: (1) Ipoteza homeostatică a dublei fecundații; (2) Teoria homeostatică a dublei fecundații; (3) Concepția Neoplazmogenezii zigotului angiosperm și al. Tot în volumul II, sînt incluse recenziile referenților oficiali la teza de doctor habilitat (1971), precum și recenziile la Autoreferatul tezei de doctor (40 de autori). Partea experimentală include 84 de micro electronografii - planșete. În total 650 pagini.

3. **Volumul III** al „**Operele alese**” include: „Organelogeneza - embrionia organelor celulare”. (Органеллогенез – эмбриональная онтогенезия клеточных органелл), (Atlas micro electronografii). În volumul II pe marginea cercetărilor noastre electronomicroscopice a *Zea mays L. ssp. saccharata* (Sturt), efectuate în Institutul de Genetică a Universității din Lund (Suedia) și Institutul de Biologie moleculară a AȘ din Federația Rusă (Moscova), au fost analizate și descrise: (1) Ultrastructura ontogeniei organelor celulare a scufiței rădăcinii embrionare; (2) Ultrastructura ontogeniei organelor celulare a meristemelor apicale; (3) Ultrastructura ontogeniei organelor celulare a ovarului și elementelor sacului embrionar; (4) Ultrastructura ontogeniei organelor histogenelor peretelui anterii; (5) Ultrastructura ontogeniei organelor celulei generative și celulei spermale a grăunciorului de polen; (6) Ultrastructura ontogeniei organelor tubului polenic în procesul de creștere; (7) Aspecte ultrastructurale a dublei fecundații. Volumul III constituie: text - 180 pagini + 412 micro electronografii, în total 600 pagini.

Se lucrează cu textul (în rusă), precum și cu partea ilustrativă – cu microfotografiile volumelor II și III. Menționăm la fel, că în primele trei volume ale „Operele alese” mai sînt incluse: conceptul „Tapetogenezei” și conceptul „Organelogenezei” (Ontogenia organelor). Un deosebit interes prezintă „Ipoteza neoplazmogenezii zigotului angiosperm”, care confirmă originea ei matroclină. Majoritatea covârșitoare a micro electronografiilor vor fi publicate în premieră și pe lîngă originalitatea lor, se deosebesc și printr-o calitate excelentă.

În anul 2013 au fost adunate și sistematizate materialele pentru următoarele volume:

1. **Volumul IV: „Embriologia agricolă a culturilor de cîmp” – I parte, „Embriologia evoluționistă”** (include 75 de culturi) - **partea a II și „Evoluția și strategia reproducerii sexuate în lumea vegetală” – partea a III.** (Аграрная эмбриология возделываемых культур. Эволюционная эмбриология. Эволюция и стратегия полового размножения в растительном мире).

2. **Volumul V:** „Cercetări cito-cariologice și citogenetice” - (Цитокариологические и цитогенетические исследования).
Partea I - „Кариология возделываемых в Молдове хлебных злаков”, inclusiv „Cariologia și sistematica genului *Zea L.*, *Triticum L.*, *Secale L.*, *Hordeum L.*, *Panicum L.*, *Sorghum L.*”
Partea a II – „Cariologia monocotiledonatelor – speciilor spontane din Moldova”
Partea a III. Cercetări citogenetice (*Zea mays L.*) include: Structura cromomerică a cromozomilor pachiteni la *Zea mays L. ssp. saccharata* (Sturt).
Partea a IV. Cercetări citogenetice la *Secale cereale L.*
Cercetări citogenetice la *Datura stramonium*, *D. inoxia L.*
Partea a V. Articole și comunicări științifice din domeniul introducerii și folosirii genofondului spontan (1980-2010).
3. **Volumul VI. (a)** File alese din istoria creării Grădinii Botanice în Moldova postbelică (1964-1987) (Страницы истории строительства Ботанического сада Академии Наук в послевоенной Молдове).
(b) Proiectarea și construcția Arboretumului a GB (I) AȘM (1978-1987), (Проектирование и строительство Арборетума БС (И) АНМ). În anul 2014 vom depune un mare efort, pentru a finisa pregătirea vol. IV, V, VI.

III. Publicațiile științifice și pregătirea articolelor

1. Ciubotaru A. Mă simt vinovat, că prea puțin am făcut pentru satul meu. // с.”30 de întrebări de acasă” Rezina, 2013, v.III, p. 173-186.
2. Ciubotaru A. Известный ботаник, энтомолог основатель экономо-ботанического сада в местечке Никита (Сикита) Христиан Христианович Стевен 1781-1863. К 200-летию основания Никитского Ботанического сада.// Бюллетень ГНБС, вып. 105, Ялта, 2013, стр. 153-160.
3. Ciubotaru A. „75 ani de la nașterea academicianului Andrei Negru. Paleobotanist, cunoscător al florei actuale și fosile a Basarabiei.// Revista Botanica Vol.V Nr.1(6) Chișinău 2013 p.118-121.

4. Ciubotaru A. Profesorul Mihai Mititiuc la 75 de ani. O personalitate marcantă- micolog, fitopatolog, organizator al cercetărilor botanice. //Revista Botanica Vol.V Nr.1(6) Chișinău 2013 p. 125-127.
5. Ciubotaru A. El a fost și a rămas Marele și Simplu Ioachim din Caragași.// c. „Amintiri despre Ioachim Sergeevici Grosul”. Chișinău, t.Poligraf, 2013, p.79-95.
6. Toma C., Ciubotaru A. Profesor universitar, dr.Andrei Marin (15.08.1933-26.11.2012).// Revista Botanica Vol.V Nr.1(6) Chișinău 2013 p.122-124.
7. Ciubotaru A. Potențialul conservării diversității plantelor în fitocenozele și agrocenozele republicii Moldova. Rolul Grădinilor Botanice.// Revista Botanica Vol.V Nr.1(6) Chișinău 2013 p.32-38.
8. Ciubotaru A. Слово об акад. Николае Васильевиче Цицине прославленном селекционере, генетике, ботанисте основоположнике Главного Ботанического Сада Российской Академии Наук. // Москва, 2013, стр. 15-25.

Au fost pregătite:

1. Ciubotaru A. La 110 de ani din ziua nașterii a ilustrului citogenetician suedez, a profesorului Arne Muntzing. Pentru „Revista Botanică”.
2. Trifăuțan V., Ciubotaru A. Creșterea și dezvoltarea trandafirilor pitici în dependență de natura substratului.

IV. Referate și recenzii la teze de doctot și dr. habilitat

1. A fost prezentată recenzia la autoreferatul tezei de doctor: «Биоэкологические особенности представителей рода *Syringa L.* в Крыму» a d-nei Zicova V. C., Centrul Științific Național a AȘU, Grădina Botanica Nichita din Ialta.

V. Pregătirea cadrelor științifice

1. Conform cerințelor CNA împreună cu doctorandul V. Trifăuțan am revăzut unele compartimente ale tezei de doctor: „Particularitățile morfobiologice ale trandafirilor pitici introduși în Moldova” – conducător științific a carei sînt. Toate corectările au fost finisate, am analizat

autoreferatul. Teza a fost prezentată la seminarul de profil al Consiliului Specializat al USM. La moment competitorul se pregătește să prezinte teza la Consiliul Specializat (22.I.2014).

2. În luna iunie a anului curent am fost numit președinte al Comisiei de examinare în cadrul Universității Academiei de Științe a Moldovei, la specialitățile ecologie și geografie.

3. Ca redactor șef al monografiei „Plantele decorative ierbacee de teren deschis” (513 pag.), autor dr. hab., prof. Victor Sava, am lucrat asupra manuscrisului și am făcut unele adăugări, cu care autorul a fost de acord.

4. În calitate de redactor șef al colegiului de redacție a „Revistei Botanice” – a fost pregătit și editat numărul 6 al vol. V. Se completează următorul număr, al 7, pentru anul 2014.

Concluzii

1. Se cere de a acorda ajutor financiar din partea AȘM pentru editarea „Revistei Botanice” și de a atras atenția direcției GB asupra importanței editării „Revistei Botanice”.

2. Ca fost director și fondator al GB (I) AȘM sînt indignat de voluntarismul comercial în defrișarea, sustragerea și realizarea (?) copacilor din alei și expoziții, cu vîrsta de 18-20 ani, (mai corect spus - furați), deoarece în casa GB pînă astăzi nu sînt depuse peste 270 mii lei. Schimbările în Planul general dendrologic al GB (I) AȘM nu pot fi efectuate prin simpla hotărîre a Consiliului Științific al GB, la propunerea directorului. Planul dendrologic a fost confirmat de Sovietul Unional al Grădinilor Botanice și întărit de Guvern.

3. În anul 2013 a fost constatat plagiatul murdar exercitat, pe parcursul ultimilor ani, de către directorul GB, D-I Teleuța A.: - reeditarea monografiei editate în Cluj-Napoca sub familia D-lui Teleuța A., lucrarea „Lumea Vegetală”, articole prezentate de D-I Teleuța în Enciclopedia Moldovei și al. La cererea noastră pînă în prezent n-au fost luate măsurile cuvenite.

Academician al AȘM,
consultant științific,
Director de onoare al GB (I)

5. I. 2014.